

Valnämnden

Tid: Torsdagen den 6 februari 2020 kl. 8:30-12:00

Plats: Saluten, Stadshuset

Beslutande: Håkan Johansson (S), ordförande
Kjerstin Widman (M), vice ordförande
Lina Farhat (S)
Christina Bernhardsson (S), ersättare för Lena Jonsson (S)
Eric Bergner (C)
Örjan Mikaelsson (V)
Erik Selander (L)

Övriga deltagare: Se sidan två

Utses att justera: Kjerstin Widman (M)

Sekreterare: §§ 1-8
Marie Sandström

Ordförande:
Håkan Johansson (S)

Justerare:
Kjerstin Widman (M)

BEVIS**Justerat protokoll har offentliggjorts genom anslag**

Organ: Valnämnden
Sammanträdesdatum: 2020-02-06

Anslaget har satts upp:

Anslaget tas ner:
Förvaringsplats: Kommunledningsstaben

Underskrift:
Therese Stellén

Övriga deltagare

Ej tjänstgörande ersättare

Maja Westling (C)

Tjänstemän

Johan Gammelgård

Tordleif Hansson

Marie Sandström

Peder Halläng

Beslutsärenden

§ 1

Diariernr: VN-2020/00004

VN Årsbokslut 2019

Beslut

Valnämnden beslutar

att godkänna bokslutet för 2019

Ärendebeskrivning

Valnämnden redovisar ett underskott på -3 447 000 kr.

Kommentar till årets resultat:

Söndag den 26 maj gick svenska folket till val för Europaparlamentet och Umeå kommun ansvarade för valets genomförande inom Umeå kommun.

De tidigare skärpningarna i vallagen har inneburit stora konsekvenser i form av krav på bland annat lokaler och utrustning. Detta har också inneburit ett stort merarbete för valnämndens kansli och kraftigt ökade kostnader.

Totalt arbetade drygt 900 röstmottagare under valdagen samt vid förtidsröstningen. Tack vare ett mycket bra förarbete så genomfördes valarbetet på bästa sätt och de långa köer som blev i samband med valet 2018 undveks.

Beredningsansvariga

Johan Gammelgård

Tordleif Hansson

Beslutet ska skickas till

Stadsledningskontorets ekonomifunktion

§ 2

Diarienum: VN-2020/00009

Uppföljning av internkontrollplan 2019

Beslut

Valnämnden beslutar

att godkänna uppföljningen av internkontrollplanen för 2019

att internkontrollen varit tillräcklig

Ärendebeskrivning

Valnämnden ska följa upp föregående års internkontrollplan.

Beslutsunderlag

VN Internkontrollplan 2019

Beredningsansvariga

Johan Gammelgård

Tordleif Hansson

Beslutet ska skickas till

Stadsledningskontorets ekonomifunktion

§ 3

Diariernr: VN-2020/00005

VN Budget 2020

Beslut

Valnämnden beslutar

att fastställa budget för 2020

Ärendebeskrivning

Valnämndens budget för år 2020 är 70 000 kronor vilket ungefär motsvarar kostnaden för tre nämndssammanträden.

Beredningsansvariga

Johan Gammelgård

Tordleif Hansson

§ 4

Diarienum: VN-2020/00006

VN Investeringsbehov 2021**Beslut**

Valnämnden beslutar

att godkänna upprättat förslag till investeringar 2021 enligt bilaga**Ärendebeskrivning**

Valnämnden har upprättat ett förslag till investeringar för år 2021 på totalt 1 182 000 kronor.

Till att börja med behöver nämnden köpa in nytt material till de valdistrikt som saknade detta vid förra valet. Den förändrade strukturen för vallokaler innebär att material som tidigare använts inte längre är funktionell.

I och med att kommunens folkmängd ökar blir antalet valdistrikt fler. Det är också troligt att antalet röstningslokaler för förtidsröstning kommer att bli fler.

Ett val till riksdag, kommun- och regionfullmäktige innebär att det behövs betydligt mer material av vissa slag jämfört med ett EU-val. Det handlar exempelvis om valsedelställ och bord för valsedlar.

Valprocessen har blivit mer omfattande och mer tidsödande med de nya reglerna och ett ständigt ökande antal förtidsröster. Valsedelräknare snabbar upp rösträkningen och minskar antalet fel.

Valnämnden saknar för närvarande verksamhetslokal. Frågan behöver lösas senast vid årsskiftet 2020/2021. Kostnader för inredning och inventarier finns med i investeringsbudgeten för det fall att Fastighet inte kan erbjuda en lämplig lokal i en fastighet som kommunen äger.

Om det skulle bli fråga om en förhyrning hos en annan fastighetsägare står Fastighet för hyreskostnaden. Däremot kommer kostnaderna för de åtgärder som kan behövas för lokalanpassning i form av inredning och inventarier att belasta valnämndens investeringsbudget. En lokal som uppfyller valnämndens behov beräknas kosta cirka 700 000 kronor i årshyra på den öppna marknaden.

Beslutsunderlag

Valnämndens förslag till investeringar 2021

Beredningsansvariga

Johan Gammelgård

Tordleif Hansson

Beslutet ska skickas till

Stadsledningskontorets ekonomifunktion

§ 5

Diarienumr: VN-2020/00010

VN Vallokaler i kommunägda fastigheter**Beslut**

Valnämnden beslutar

att uppdra till direktören för Administration och Innovation att ta fram en projektplan.

Ärendebeskrivning

Vid EU-valet 2019 användes för första gången gymnastik- och idrottshallar som vallokaler. Vid utvärderingen efter valet visade det sig att flera av dessa lokaler har brister som måste åtgärdas innan nästa val. Det gäller även andra kommunala lokaler som används som vallokaler. Några av bristerna resulterade i incidenter som polisanmälades. Efter valet genomfördes träffar med företrädare för Fastighet och Umeå Fritid där brister och problem påtalades.

Valnämnden har alltid återkopplat till berörda verksamheter när det funnits problem i vallokaler. Trots detta återkommer brister i vissa lokaler. För att komma till rätta med det kommer valnämnden att initiera ett projekt med syfte att kommunägda lokaler som används på valdagen ska uppfylla samtliga krav.

Valnämnden har identifierat följande områden som kritiska:

- Låsning
- Larm och kameraövervakning
- Belysning
- Ventilation
- Tillgänglighet
- Transportvägar
- Temperatur
- Jourpersonal
- Säkerhet
- Avsaknad av samarbetsgrupp

Beredningsansvariga

Johan Gammelgård
Tordleif Hansson

Beslutet ska skickas till

Tekniska nämnden
Fritidsnämnden

§ 6

Diarienumr.: VN-2020/00008

**VN Inriktningsbeslut om val- och röstningslokaler,
valet 2022****Beslut**

Valnämnden beslutar

att så långt det är möjligt använda kommunala lokaler för val- och röstningslokaler

att vid nästa val använda gymnastik- och sporthallar som vallokaler där det bedöms lämpligt

att ge Tordleif Hansson, Marie Sandström och Peder Halläng följande uppdrag:

- **kontakta utbildningskontoret och Umeå Fritid för att informera om valnämndens inriktningsbeslut**
- **utreda vilka lokaler som kan användas som vallokaler där gymnastik- och sporthallar saknas eller inte bedöms lämpliga**
- **utreda frågan om röstningslokaler för förtidsröstning**
- **kontakta berörda förvaltningar för att se över avtalen för de gymnastik- och idrottshallar som hyrs och används av kommunen men ägs av någon annan i syfte att lokalerna även ska kunna användas som vallokaler**
- **att återrapportera samtliga uppdrag till valnämnden vid nästa sammanträde**

Ärendebeskrivning

Riksrevisionen har i sin rapport Valförfarandet – valhemlighet, träffsäkerhet och godtagbar tid (RIR 2019:35), dragit följande slutsatser kring lokaler och avskärmningar efter EU-valet 2019:

- **Väljarna uppfattar att valhemligheten skyddas väl med de nya avskärmningarna. Umeås modell upplevdes som bättre utifrån väljarnas perspektiv jämfört med Stockholms "bankomatlösning".**

- Röstmottagare har i flera fall upplevt det som svårt att ha tillräcklig uppsikt över valsedelställen för att säkerställa god ordning och förhindra sabotage. Röstmottagarna måste lägga mycket tid på att kontrollera och säkerställa ordningen i valsedelställen.
- En del väljare tog relativt lång tid på sig att välja valsedlar bakom avskärmningarna. Det innebär att det blev köbildning till avskärmningarna.
- Längre köer medför risk för att väljare helt avstår från att rösta. Det finns därmed en risk att avskärmningarna leder till minskat valdeltagande.
- Kommunerna efterfrågar riktlinjer för avskärmningarna. Varken valmyndigheten eller länsstyrelserna har mandat att ta fram riktlinjer.
- Riksrevisionen bedömer att ett antal problem av de som iakttagits skulle kunna undvikas genom ett annat system för valsedlar.

Vid RKL-valet 2018 upplevde många väljare att det var långa köer på valdagen medan det vid EU-valet 2019 gick mycket smidigt att rösta på valdagen. De nya bestämmelserna kring avskärmningar av valsedelbordet trädde i kraft i samband med EU-valet i maj 2019. Det var också första gången Umeå kommun i stor utsträckning använde gymnastik- och sporthallar som vallokaler.

Trenden visar en ökande andel förtidsröster för varje val. Vid RKL-valet 2018 var andelen förtidsröster i Umeå 33 procent. Vi får alltmer en situation där vi har en valperiod som sträcker sig över två och en halv vecka och som avslutas med själva valdagen.

Det har också visat sig att många som förtidsröstar föredrar att göra det på eftermiddagar och kvällar. De flesta av våra tidigare röstningslokaler är inte anpassade för ett RKR-val. Kommunens bibliotek går helt enkelt inte längre att använda på grund av för trånga utrymmen med tanke på avskärmningarna.

För att förebygga köbildning i vallokalerna och svara upp mot en allt högre efterfrågan att kunna förtidsrösta behöver valnämnden kunna erbjuda ytterligare möjligheter till förtidsröstning.

Vallokaler

Relativt många valdistrikt är ganska stora sett till antalet röstberättigade. Det innebär att ett antal valdistrikt kommer att behöva delas inför valet 2022. Även om valdistrikten blir mindre måste flödet i vallokalen analyseras noga. För att röstningen ska ske smidigt bör så många vallokaler som möjligt rymma tre avskärmningar med valedelsbord. Samtliga vallokaler ska ha plats för minst två avskärmningar med valedelsbord.

Valnämndens kansli föreslår därför att även fortsättningsvis använda gymnastik- och idrottshallar som vallokaler där det är lämpligt ur ett logistiskt perspektiv och möjligt att få ett bra flöde i valprocessen. Även andra lokaler som nyttjas som vallokaler ska kunna erbjuda ett bra flöde med separata in- och utgångar. Så långt det är möjligt bör kommunala lokaler användas för vallokaler.

Röstningslokaler för förtidsröstning

Andelen väljare som förtidsröstar blir större för varje val. Det är en trend som är genomgående i hela landet. I Umeå kommun har antalet röstningslokaler för förtidsröstning varit konstant sedan kommunen tog över ansvaret för förtidsröstningen från staten i samband med valet 2006. Lokaliseringen har varit i stort sett densamma beroende på vilka lokaler som funnits tillgängliga respektive bedömts som lämpliga.

Det har funnits en röstningslokal i Umeå centrum, en lokal inom universitetssjukhuset samt lokaler i fyra olika stadsdelar inom Umeå tätort. Dessutom har det funnits en röstningslokal vardera i Holmsund, Hörnefors och Sävar. Samtliga lokaler har haft öppet samtliga vardagar under röstningsperioden. Även lördagen före valdagen har det varit möjligt att förtidsrösta i alla röstningslokaler. En eller två lokaler har haft öppet samtliga dagar.

En analys av röstningsmönstret avseende förtidsröstning visar i huvudsak på två saker:

1. Antalet förtidsröster ökar ju närmare valdagen vi kommer med en topp framförallt torsdag – lördag under valveckan.
2. Många väljer att förtidsrösta på kvällstid när den möjligheten finns.

Riksrevisionen bedömer alltså att det finns en risk för att det förändrade röstningsförfarandet gör att det tar längre tid att avge sin röst. Det går inte heller att helt förebygga med hjälp av olika åtgärder i vallokalerna.

Ett sätt att mota olle i grind och samtidigt ta hänsyn till trenderna kring förtidsröstningen är att välja lokaler och öppettider med kapacitet att kunna ta emot fler förtidsröster. Våra tidigare mest frekventerade röstningslokaler går att använda även med avskärmningar. Utmaningarna finns framförallt där vi tidigare har använt biblioteken.

Valnämndens kansli kommer att analysera folkmängd i såväl kommunens stadsdelar som tätorter utanför Umeå tätort. Det finns ett antal områden och tätorter där de boende vid tidigare val har saknat möjligheter att förtidsrösta. Inom givna ekonomiska ramar bör det gå att exempelvis alternera röstningslokaler på eftermiddagar/kvällar mellan olika stadsdelar/tätorter och genomföra röstningen i kommunala lokaler.

Som underlag för arbetet med röstningslokaler finns också de enkätundersökningar som görs med röstmottagarna samt erfarenhetsutbyte med valkanslierna i det storstadsnätverk där Umeå ingår.

Fler mottagna förtidsröster gör att belastningen i vallokalen på valdagen minskar. Det innebär visserligen fler förtidsröster att hantera i vallokalerna men den problematiken går att lösa genom att extra personal granskar förtidsrösterna i vallokalen samt att de största valdistrikten delas.

Röstningslokaler för förtidsröstning med begränsat tillträde för allmänheten

Det blev mycket lyckat att ordna detta under vardagar istället för att som tidigare genomföra det på en söndag. Vidare var det mycket uppskattat att anordna röstning även inom dagliga verksamheter inom funktionshinderomsorgen samt Fritid för alla.

Konceptet att besöka alla vård- och omsorgsboenden inom äldreomsorgen bör behållas. För verksamheter inom stöd och omsorg finns det möjlighet att ytterligare förbättra möjligheten att förtidsösta för en väljargrupp som har ett lågt valdeltagande.

Beredningsansvariga

Tordleif Hansson
Marie Sandström
Peder Halläng

§ 7

Diariernr: VN-2020/00002

VN Informationsärende 2020

Beslut

Valnämnden beslutar

att godkänna informationerna.

Ärendebeskrivning

Behovsframställan 2021

Valnämndens verksamhetslokal

Studiebesök i Helsingborg i samband med deras folkomröstning

Valkansliets planering 2020

Valdistriktsindelning

Erfarenheter från EU-valet 2019, promemoria från Länsstyrelsen

Valförfarandet, en granskningsrapport från Riksrevisionen

Inventering av Ipads

Nästa sammanträde 2020-10-15

§ 8

Diariernr: VN-2020/00003

VN Anmälningssärenden 2020

Beslut

Valnämnden beslutar

att godkänna redovisat anmälningssärende

Ärendebeskrivning

Yttrande av remiss Mål och riktlinjer 2020-2024 för Umeå kommuns minoritetspolitiska arbete.

Beslutsunderlag

Delegationsbeslut av ordförande i valnämnden.